

Dostępne online www.sciencedirect.com

ScienceDirect

journal homepage: www.elsevier.com/locate/pepo

Praca pogładowa/Review
Prawo medyczne/Medical law

Ograniczenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej a uczestnictwo rodziców w procesie diagnostyczno-terapeutycznym podejmowanym wobec małoletniego pacjenta

Limitation or deprivation of parental authority and participation of parents in the process of diagnosis and therapy undertaken against a minor patient

Iwona Wrześniewska-Wal¹, Anna Augustynowicz^{2,*}

¹Zakład Ekonomiki, Prawa i Zarządzania, Szkoła Zdrowia Publicznego, Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego, Warszawa, Polska

²Zakład Zdrowia Publicznego WUM, Warszawa, Polska

INFORMACJE O ARTYKULE

Historia artykułu:

Otrzymano: 15.09.2013

Zaakceptowano: 20.09.2013

Dostępne online: 27.09.2013

Słowa kluczowe:

- dziecko
- rodzice
- władza rodzicielska
- leczenie

Keywords:

- Child
- Parents
- Parental authority
- Treatment

A B S T R A C T

This paper addresses the issues of parents' participation in the diagnostic and therapeutic procedures, whose parental authority has been restricted or suspended or deprived of parental authority. The problems of participation in the diagnosis and therapy are discussed taking into account the right to give consent to the provision of health and the right to be informed about the health of the child.

© 2013 Polish Pediatric Society. Published by Elsevier Urban & Partner Sp. z o.o. All rights reserved.

* Adres do korespondencji: Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowe, ul. Kleczewska 61/63, 01-826 Warszawa, Polska. Tel.: +48 22 56-01-140.

Adres email: aaugustynowicz@poczta.onet.pl (A. Augustynowicz).

0031-3939/\$ – see front matter © 2013 Polish Pediatric Society. Published by Elsevier Urban & Partner Sp. z o.o. All rights reserved.

<http://dx.doi.org/10.1016/j.pepo.2013.09.005>

Wstęp

W przypadku choroby małoletniego uprawnienia przysługujące pacjentowi w wykonywane są, co do zasady, przez przedstawiciela ustawowego. Przedstawiciel ustawy m.in. wyraża zgodę na świadczenie zdrowotne, jest także uprawniony do uzyskania informacji o stanie zdrowia dziecka [1]. Najczęściej przedstawicielami ustawowymi dziecka są jego rodzice, pod warunkiem że nie pozbawiono ich władzy rodzicielskiej, nie są małoletni (chyba że są małżeństwem) albo ubezwłasnowolnieni. Jeżeli władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom, każde z nich jest obowiązane i uprawnione do jej wykonywania, czyli każde z nich może podejmować decyzje w sprawach dziecka. W myśl *Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego* [2], tylko rodzice uprawnieni są do sprawowania zarządu nad osobą oraz majątkiem dziecka i podejmują decyzje dotyczące dziecka. W istotnych sprawach dziecka rodzice decydują wspólnie. Wszelkie istotne decyzje zatem, takie jak nauka, wyjazdy dziecka, wymagają zgody obojga rodziców sprawujących władzę rodzicielską. Do istotnych spraw dziecka zaliczyć należy także sprawy związane z postępowaniem diagnostyczno-terapeutycznym, w tym kwestie dotyczące wyrażenia zgody na świadczenie zdrowotne [3]. Nie oznacza to jednak, że lekarz każdorazowo powinien uzyskać zgodę obojga rodziców. Zgoda jednego z nich jest wystarczająca. Rodzice bowiem powinni swoje stanowisko dotyczące podejmowania wobec dziecka działań diagnostyczno-terapeutycznych uzgodnić. Zgoda jednego z rodziców stanowi uzewnętrznienie ich wspólnej decyzji.

Nie zawsze jednak możliwe jest uzyskanie zgody rodziców na interwencję medyczną. Małoletni pacjent może nie mieć rodziców. Poza tym rodzice mogą mieć ograniczoną władzę rodzicielską bądź też mogą być jej pozbawieni. Ograniczenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej prowadzi do pytania, czy i jakie uprawnienia mają rodzice w toku postępowania diagnostyczno-terapeutycznego podejmowanego wobec ich dziecka oraz jakie obowiązki w tym zakresie ma lekarz opiekujący się dzieckiem i czyją zgodę musi uzyskać na czynności medyczne. Czy np. jest zobowiązany do udzielenia informacji o stanie zdrowia dziecka rodzicowi, którego władza rodzicielska jest ograniczona lub mu nie przysługuje? Powyższy artykuł jest próbą odpowiedzi na te pytania.

Istota władzy rodzicielskiej

Władza rodzicielska powstaje *ex lege* z chwilą urodzenia się dziecka i przysługuje obojgu rodzicom (w myśl art. 93 *Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*). Dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską do pełnoletniości (art. 92 kro). Na treść władzy rodzicielskiej składa się piecza nad dzieckiem (obejmuje jego wychowanie, kierowanie nim, zapewnienie mu odpowiednich warunków bytowych oraz troskę o jego zdrowie i bezpieczeństwo), zarząd majątkiem dziecka oraz reprezentacja dziecka.

Wykonywanie władzy rodzicielskiej powinno być zgodne z dobrem dziecka i interesem społecznym. Obecnie dominujący jest pogląd, że na władzę rodzicielską składają się przede wszystkim obowiązki rodziców względem dziecka,

a dopiero potem uprawnienia [4]. Dobro dziecka jest wartością nadrzędną. Ustawodawca stawia je ponad interesem rodziców [5]. W związku z tym prawo wyposaża władzę sądowniczą w ustawowe instrumenty kontroli nad wypełnianiem przez rodziców władzy rodzicielskiej. Sąd opiekuńczy może ingerować w wykonywanie władzy rodzicielskiej w wypadku nieprawidłowego jej sprawowania – zarówno z przyczyn niezawinionych, jak i zawinionych przez rodziców. Jeśli rodzice nadużywają swojej władzy względem dziecka lub zaniedbują swoje obowiązki, sąd rodzinny może im tę władzę ograniczyć (art. 107 i art. 109 *Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*), zawiesić, gdy faktycznie nie mogą jej sprawować (art. 110 kro) i w ostateczności pozbawić (art. 111 kro). Ograniczenie władzy rodzicielskiej może nastąpić w dwóch wypadkach. A mianowicie, gdy zagrożone jest dobro dziecka, a także w razie rozłączenia rodziców. W praktyce ograniczenie, zawieszenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej może również nastąpić na skutek orzeczenia sądu w wyroku orzekającym rozwód bądź separację rodziców.

Ograniczenie władzy rodzicielskiej ze względu na dobro dziecka

Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, sąd opiekuńczy powinien wydać, na podstawie art. 109 *Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*, odpowiednie zarządzenia zwięzające atrybuty władzy rodzicielskiej lub modyfikujące swobodę i samodzielność jej wykonywania [6]. Czyli *de facto* zarządzenia, których skutkiem jest ograniczenie władzy rodzicielskiej. Zagrożenie dobra dziecka może dotyczyć zarówno interesów osobistych, jak i majątkowych [7]. Warto pamiętać, że zarządzenia sądu opiekuńczego, podejmowane na podstawie art. 109 kro, ingerujące w sferę władzy rodzicielskiej nie zostały nazwane przez ustawodawcę wprost ograniczeniem tej władzy. Niemniej jednak prowadzą one do takiego skutku [8]. W jednym z orzeczeń Sąd Najwyższy wskazał, że o ograniczeniu władzy rodzicielskiej można mówić zawsze wtedy, gdy dochodzi do ingerencji sądu w jej wykonywanie i w wyniku tej ingerencji następuje zmiana władzy rodzicielskiej polegająca na zmniejszeniu jej zakresu w stosunku do zakresu przewidzianego w stosowanych przepisach *Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego* [9]. Ograniczając władzę rodzicielską na podstawie art. 109 kro, sąd może wydać zarządzenia, które przykładowo wymienia § 2 tego przepisu. Są to zarządzenia o charakterze trwałym (np. umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej – art. 109 § 2 pkt 5 kro), jak i zarządzenia doraźne (art. 109 § 2 pkt 2 kro). Przez zarządzenia o charakterze doraźnym należy rozumieć takie dyspozycje, które nakazują podjęcie rodzicom czynności jednorazowej (choć skutki mogą być trwałe). Do najbardziej typowych należą zarządzenia związane z leczeniem [5]. Przykładowo mogą one zobowiązywać rodziców do umieszczenia dziecka w szpitalu, zastępować zgodę rodziców na wykonanie koniecznego zabiegu diagnostyczno-terapeutycznego, zarządzić pobranie krwi dla celów leczniczych, jak też w sprawie o prawo stanu (np. zaprzeczenie ojcostwa). Aby jednakże sąd podjął takowe zarządzenia, z okoliczności wynikać musi, że dobro dziecka tego wymaga [10]. W praktyce zarządzenie o charakterze doraźnym sąd opiekuńczy może wydać w razie sprzeciwu rodziców co do proponowanego przez lekarza

Download English Version:

<https://daneshyari.com/en/article/10162964>

Download Persian Version:

<https://daneshyari.com/article/10162964>

[Daneshyari.com](https://daneshyari.com)